

Viðmerkingar:

Skulu vit hava forskúlar?

Ein lesari hevur biðið okkum endurprenta hesa grein hjá Katrin Johansen, lærara, sum hon skrivaði til valið í fjør, nú kjak aftur hevur tikið seg upp um forskúlar:

Havi arbeitt 2 ár á vøggustovu/barnagarði, eitt ár í forskúla og eri nú flokkslærari hjá 2. flokki. Út frá hesum royndunum skrivi eg greinina.

Nýggja fólkaskúlaálgón leggur upp til, at skúlar kunnu hava forskúlar. Eg má spyrja: Hvat er endamálið?

• At børnini læra meir?
Kanningar eru gjordar av vaksnum fólk. Summi fóru í skúla sum 7 ára gomul og onnur vóru yngri. Kanningarnar vísu, at eingin munur var á kunneleikastøðinum, grundað á drúgvari skúlaálgón. Lærarar, sum hava 1. flokk mugu mangan sanna, at tey børnini, sum hava fylt 7 ár fyri skúlabyrjan oftast eru betri fyri.

• At loysa barnaansingartupulleikan?

Havi starvast á einasta forskúlanum í landinum í 1995/96. Har ganga børnini í skúla kl. 8-11 hvønn morgun. Síðani fóru summi oman í Fritíðarstovu í KFUM, onkur einstakur fór í barnagarð og onnur fóru heim til mammu ella ommu.

ur.

Nú er helst ætlanin, at hesi børnini fara í fritíðarskúla, ið er ein nýggj ansingarskipan fyri børnini í 1. og 2. flokki. Hetta merkir so, at minni pláss verður til børn í 2. flokki, og hvat verður so gjørt við tey?

Er endamálið, sum tað stendur á síðu 135 í álitinum um nýggja fólkaskúlaálgón: *...at lætta um tað bráðu yvirgongdina frá barnaverðini til skúlaheimin.* Um einum barni nýtist eitt heilt ár til at venja seg til skúlaheimin, er ov stórir munur á, hvat kreyst av smábarninum og av skúlabarninum. Tað má vera uppgávan hjá pedagogum/øðrum, ið taka sær av barninum og hjá lærarum at yvirgongdin ikki gerst ov bráð.

Eitt hugskot kundi verið, at læraraskúlanemingar vóru eitt starvslæritíðarskeið í barnagarði og pedagogar vóru í 1. flokki. Hetta hevði havt við sær, at fakfólk betri vóru før fyri, at geva børnum eitt trygt og ikki ov skiftandi umhvørvi at búast í.

Í barnagorðum eru umleið 2 fulltíðarssett fólk um 14 børn, sum eru 3-7 ár. Í flestu forom er annað fólk ið pedagog og hevur sostatt hollan kunneleika til børn, áðrenn tey fara í skúla. Barnagarðurin er bygdur

soleiðis, at barnið hevur pláss at spæla. Spæl er sum kunnugt ein sera týðningarmikil partur í menning barnsins, bæði á kropsliga, sálárliga og málsliga økinum. Harafurtur hava nógvir barnagarðir serlig tiltøk fyri »skúlabørnini«, ið eru tey 6 ára gomlu, ið skulu í skúla komandi summari.

Um forskúli verður settur á stovn, er ætlanin, at hava eitt fólk um 20-24 børn. Verður skúlastova nýtt til hetta, er hon ikki roknað til frítt spæl, men heldur til sitandi arbeiði. Og eitt fólk til 24 børn gevur sjálvsagt ikki so fjolbroyttar møguleikar. Hvarja útbúgving skal fólk ið hava skal tað vera lærari ella pedagog?

Eitt annað, sum skal nevast í hesum sambandi er síða 138 í álitinum um nýggja fólkaskúlaálgón: *Tá ið nemingur er innskrivaður í fólkaskúlaflokk, eru rættindi og skyldur hjá foreldrum og nemingi tær somu, sum um nemingurin var í undirvísingarskyldigum aldri.* Hetta merkir, at barnið skal móta hvønn dag í skúla. Foreldur kunnu ikki longur hava barnið heima í eina tíð ella hugna sær saman um morgunin... Barnið er farið í skúla, og skal ganga í skúla í minst 10 ár.

Um foreldur ætla, at teirra barn skal ganga í einum

ávísium skúla, ið hevur forskúla, mugu tey helst koyra sitt barn í forskúla, hóast tey høvdu ætlað at tað skuldi vera heima/ganga í barnagarði. Ti tá ið ein forskúla-flokkur byrjar, verða vinarbond knýtt, flokkurin verður ein heild. Um so eitt barn byrjar í 1. flokki, kennir tað seg fremmant í mun til hini, og skúlabyrjanin verður ikki á jøvnum fotti. Við hesum vil eg gera vart við, at hvør einstakur skúli er frítt stillaður at byrja forskúla, men um forskúli verður settur á stovn, eru foreldrini ikki frítt stillað longur, um tey vilja hava barnið inn í tann skúlan, tá ið tað hevur aldur til tess.

Eftir mínum tykki er besta loysnin tann, at børnini - sum higartil - byrja í skúlanum í 1. flokki. Lærarin, ið skal hava 1. flokk veit, at summi børn hava gingið í barnagarði/dagrokt, og at onnur hava verið heima. Hansara arbeiði er, at hava eina byrjanarundirvísing, ið kann móta børnum á tí stóði, sum tey eru. Hetta er ein torfør uppgáva, men lærarin hevur kunneleika til børn í hesum aldri og veit, hvadani børnini koma. So fortreytir fyri eini góðari undirvísing eru til staðar.

§ 2 2. stk. í endamáli fólkaskúlaans (Broytingar-

Fritíðarskúlin í Hornabø

uppskotið): *Fólkaskúlin eigur at skapa sovordin líkindi fyri uppliving, virkis-hugi og djúphugsan, at nemingarnir kunnu menna sína sannkenning, sitt hugflog og hug at læra, og at teir kunnu venja síni evni til sjálvstøðuga meting, støðutakan og virkan og búast í treysti til sín sjálvs og til teir mæguleikar, ið eru í felagsskapinum.* Út frá hesum sást, at vit krevja rættliga nóg av skúlanum og av børnum okkara. Ti mugu vit geva teimum

savnsmynd so góðar umstøður at vaksa upp í sum gjorligt. Vit mugu ikki seta ymiskt í verk í skundi at hjálpa um tann bráneyðuga torvin á barnansing, ella tí at vit haldar, at børnini læra meir. Vit mugu gjalda tað, sum tað kostar, at veita børnum so góðar umstøður sum gjorligt. Tey skulu standa við róðrið um fá ár, og tað krevur bæði áreði og nýghussan á nógvum økjum.

Katrin Johansen

Økismenning er landsmenning!

Soleiðis ljóðaði sangurin uppundir valið undanfarna, ikki minst frá mínum egna flokki, tjóðveldisflokkinum

Sera trupult er tó at fáa eyga á blettir hjá útinnandi valdinum, sum greitt lýsa at her verður sett út í kortið við økismenningini. Freistandi er at siga at gongdin er júst tann øvuga, at alt fleiri av landsins íbúgvartiltøkum lenda í miðstaðarøkinum, sum jú púra rætt gitt, gerst stórr og stórri fólkatali viðvíkjandi.

Endamálið við einum orðaðum økismenningarpolitikki, sum sjálvandi ikki bert skal orðast, men eisini skal fremjast, er jú at seta í verk tiltøk sum skulu forða fyri, forhála, draga út ella í besta fori fyriryrgja spakuliga deyðanum hjá útjadaranum.

Men høvuðstreitin er at okkara landsstýrisumboð, fata at økismenningin líka so lítið kemur av sær sjálvari, sum tað er sikkur og vist at alt virksemi landsins, og harvið fólk landsins, endar í miðstaðarøkinum, um eini verður gjørt fyri at broyta gongdina.

Ti má og skal landsstýrið spæla út, og tað skal vera nú.

At lata standa til er tað sama sum at góðtaka at

framtiðar Foroyar, bert verður ein vælrunnin miðstaðar, og tað kann á ongan hátt góðtaka.

Fortreytir er at landsstýrið torir at taka stig til at soleiðis skal landið byggjast, og fremur fortreytirnar.

Tað skuldi ikki verið so trupult at tikið stig til at komandi oljувirksemi í høvuðsheitinum skal leggja í Suðuroy, og um komandi oljumálastýrið fekk somu adressu var kærkomið.

At Eysturoyggin gjordist stóra góðshavnin í Foroyum, har alt sum kom og fór um foroyan kajakant rann síni barnafet.

At vit í størstan mun drekka foroyiska mjólk, eta foroyiskt kjøt og epli, pluss eina rúgvu av øðrum grøntmeti, framleitt í einum broyttum og betradum landbúnaði, hvørs miðdepil liggur í Sandoyinni.

At fiskaarbeiði bert fór fram í útjadaranum. Til dømis í Norðoyggjum, Vágum, Sandoy, Suðuroy og móguliga Eysturoy við...

Flogvøllur Foroya skal sjálvandi liggja har sum besta flúgvitrygðin er!

At eg ikki her nevni hvørt smápláss í Foroyum, merkir ikki at stóða teirra ikki er eins týðningarmikil og tey nevndu, ti hesi eiga eisini bollar fortreytir á, í samlaða økismenningarpolitikkinum.

Og eg kundi hildið áfram inn í 22. öld...

Men hvønn leiklut skal Havnin so hava kundi tú spurt?

Jú okkara høvuðsstaður, sum allir foroyingar eru so góðir við, skal framhaldandi verða fyrisitingarstaður í mestan mun, tó við nakað nógv færri starvsfólkum enn í dag.

Bankar, tryggingarfeløg, oljufeløg, hægri útbúgvingar, landsjúkrahús, 70 (90%) av okkara alment løntu starvsfólkum (sum gera eitt dygdgott arbeiði), meginparturin av danskt figgjaða handilslivinum og so framvegis, og so framvegis, skulu framvegis vera ein partur av deiligu havnini (við ella utan restini av miðstaðarøkinum).

Tað er landsstýrisins uppgáva at stýra landsins virksemi, í minsta lagi tí alm-

enna partinum, so virksemi verður breitt út um landið eftir einari væl fyrirreikadari ætlan.

Eitt ítöklig hugskot (ella hjartasuff) verður lagt á borðið her.

Heilsuhjálpara og heilsuroktarútbúgvingarnar skulu ikki leggjast í miðstaðarøkinum og eg fari her at grundgeva fyri hví júst tann skúlin skal leggjast í Sandoyinni.

- Sandoyggjin húsar, sum tann einasta stórri oyggin, ongun landsstovni.
- Eitt aktivt skúlaumhvørvi vildi givið oynni eitt styrkt fakligt umhvørvi.
- Ellis- og røktarheimskipanin í oynni er ein royndarverkætlan, og hesar útbúgvingar passa sum fótur í hosi til eina slíka verkætlan.
- Teoretiska (og praktiska) frálæran er á einum stóði ið ikki krevur akademiskt útbúðar lærarar, mesta frálæran kann tí nóktast av fólk í oynni.
- Vælegnaði skúlahøli eru til taks fyri rættan prís.
- Lætt er at ferðast til og frá oynni, at pendla tað

lutfalsligu stuttu tíðina, sum teoretiska frálæran av útbúgvingini tekur. Serliga við atliti til nýggju Rituna (ferjuna).

komandi eisini tey ansaði meðan frálæran er.

So nógv vóru orðini hesaferð, men hvalurin og ábyrgdin er tín, góða landsstýri.

Páll á Reynatúgvu
Tjóðveldisflokkurin